

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Iina Högström

LAKI VAKUUTUSTEN
TARJOAMISESTA
VAKUUTUSMEKLARIN
NÄKÖKULMASTA

Liiketalouden yksikkö
2020

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
Oikeushallinto

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Iina Högström
Opinnäytetyön nimi	Laki vakuutusten tarjoamisesta vakuutusmeklarin näkökulmasta
Vuosi	2020
Kieli	Suomi
Sivumäärä	48
Ohjaaja	Mika Kärkkäinen

Opinnäytetyössäni tutkin miten vakuutusten tarjoamisesta annettu laki on vaikuttanut vakuutusmeklareiden työskentelyyn, ja mitkä ovat merkittävimpiä lain mukanaan tuomia muutoksia vakuutusmeklareiden näkökulmasta. Työ on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimusta varten on haastateltu neljää vakuutusmeklaria. Lisäksi työssä on käytetty apuna lainopillista eli oikeusdogmaattista tutkimusta.

Tutkimuksen teoriaosuus pohjautuu sekä kansalliseen että Euroopan unionin lainsäädäntöön, lakien esitöihin muun muassa hallituksen esityksiin sekä oikeuskirjallisuuteen.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että vakuutusten tarjoamisesta annettu laki on tähän mennessä tuonut tullessaan lisää byrokratiaa ja raportointia sekä kasvattanut paperitöiden määrää. Yksi merkittävimmistä lakimuutoksen mukanaan tuomista muutoksista on vaatimus ammattipätevyyden ylläpidosta. Samalla yllä mainittu kouluttautumisvaatimus herättää eniten kysymyksiä.

Avainsanat IDD2, vakuutus, vakuutusedustaja, vakuutusmeklari, vakuutusten tarjoaminen

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Legal Administration

ABSTRACT

Author	Iina Högström
Title	Act on the Provision of Insurance from Perspective of an Insurance Broker
Year	2020
Language	Finnish
Pages	48
Name of Supervisor	Mika Kärkkäinen

In this thesis I examined how the law on insurance provision has affected the work of insurance brokers and what the most significant changes introduced by the law from the perspective of insurance brokers are. The study was accomplished as a qualitative research. Four insurance brokers were interviewed for the study. In addition, legal research was used in this study.

The theoretical section of the study is based on both national and European Union legislation, preliminary draftings of laws including government proposals and judicial literature.

Based on the results of the study, it is possible to establish that the law on insurance provision has so far brought additional bureaucracy and reporting and increased the amount of paperwork. One of the most significant changes brought about by amendments is the requirement to maintain of professional qualifications. At the same time, this so-called training requirement raises the most questions.

Keywords IDD2, insurance, insurance intermediary, insurance broker, insurance provision

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	7
1.1	Tutkimusongelma ja tutkimusmenetelmä	7
1.2	Tutkimuksen rakenne	8
2	VAKUUTUSTEN MYYMISTÄ KOSKEVA SÄÄNTELY	9
2.1	Vakuutus	9
2.2	Vakuutusmarkkinat	11
2.3	Vakuutusmeklari	13
2.4	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vakuutusten tarjoamisesta 15	
2.4.1	IDD2:n voimaantulo ja soveltamisala	16
2.4.2	Direktiivin tarkoitus ja tavoitteet	17
2.5	Laki vakuutusten tarjoamisesta	18
3	VAKUUTUSTEN TARJOAMISESTA ANNETUN LAIN TUOMAT KESKEISIMMÄT MUUTOKSET PÄÄPIIRTEITTÄIN	21
3.1	Vakuutusedustajien rekisteröinti	21
3.2	Ammattipätevyys	24
3.3	Tiedonantovelvollisuus ja liiketoiminnan menettelytavat	26
3.4	Valvonta, vahingonkorvausvastuu ja hallinnolliset seuraamukset sekä vakuutusmeklarin toiminta	28
4	TUTKIMUKSEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	30
4.1	Tutkimuksen suunnittelu	30
4.2	Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen toteutus	31
4.3	Sisällönanalyysi	32
4.4	Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö	33
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	35
5.1	Lakimuutoksen tuomat vaikutukset vakuutusmeklarina työskentelyyn .	35
5.2	Meklareiden kokemat ongelmat lakimuutoksessa	36

	5
5.3 Lakimuutoksen mukanaan tuomia hyötyjä ja haittoja	37
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA LOPPUPOHDINTA	39
6.1 Tutkimustulokset	39
6.2 Tutkimuksen luotettavuus	41
6.3 Pohdinta.....	42
LÄHTEET.....	44

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Vahinkokustannuksen jakaantuminen vakuutusmaksuksi. 11

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on tutkia vakuutusten tarjoamisesta annettua lakia, joka on tullut Suomessa voimaan 1.10.2018. Laki pohjautuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin vakuutusten tarjoamisesta (The Insurance Distribution Directive eli IDD, NDir 2016/97/EU). Voimaantullessaan laki kumosi lain vakuutusedustuksesta (570/2005). Tarkastelen uutta lakia vakuutusmeklarin näkökulmasta. Työn toimeksiantaja on Oy Risk Consult Ab vakuutusmeklaritoimisto.

1.1 Tutkimusongelma ja tutkimusmenetelmä

Tutkimuksellani haen vastausta seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten laki vakuutusten tarjoamisesta on vaikuttanut vakuutusmeklarin työskentelyyn?
2. Mitkä ovat merkittävimmät lain tuomat muutokset vakuutusmeklareiden näkökulmasta?

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää lakimuutoksen mukanaan tuomia muutoksia vakuutusmeklarin työskentelyyn. Aiheellani on uutuusarvoa, sillä lakimuutos tuli voimaan vasta 1,5 vuotta sitten. Lain uutuudesta johtuen tutkimuksia aiheesta ei ole vielä Suomessa juurikaan tehty. Sen lisäksi, että aihe on ajankohtainen, se on relevantti minulle, sillä työskentelen vakuutusmeklaritoimistossa assistenttina. Minun tulee olla ajan tasalla lain vakuutusmeklarialalle tuomista muutoksista. Työn on myös tarkoitus kasvattaa minun ammatillista osaamistani aiheesta.

Työni toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimustyönä. Haastateltavat ovat tutkimuksessani anonymoijia. Laadullisen tutkimuksen lisäksi tutkimuksessa käytetään apuna lainopillista eli oikeusdogmaattista tutkimusta, joka perustuu voimassa olevan lain tutkimiseen sekä tulkintaan. Lainopin tehtävänä on tuottaa tietoa voimassaolevasta oikeudesta. (Hirvonen 2014, 35.) Oikeusdogmatiikka on tyypillisin lähestymistapa oikeustieteellisessä tutkimuksessa. (Sutela, Määttä & Myrsky 2003, 7.)

Haastattelen tutkimukseeni vakuutusmeklareita ympäri Suomea. Tarkoitukseni on haastatella neljästä kahdeksaan vakuutusmeklaria, joilla on erilaiset taustat. Erilaisilla taustoilla tarkoitan esimerkiksi eri mittaista työuraa vakuutusmeklarina ja erilaista koulutus pohjaa.

1.2 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus koostuu johdannosta, teoriaosasta, empiirisestä osasta sekä pohdinnasta. Johdannossa käsitellään tutkimuskysymys, aiheen valitsemiseen johtaneet syyt, tutkimuksen tavoitteet sekä esitellään tutkimusmenetelmät.

Toinen ja kolmas kappale ovat teoriakappaleita. Toisessa kappaleessa avaan käsitteistöä vakuutuksen, vakuutusmarkkinoiden ja vakuutusmeklarin osalta. Kerron tiivistetysti Euroopan parlamentin ja neuvoston antamasta direktiivistä vakuutusten tarjoamisesta sekä vakuutusten tarjoamisesta annetusta laista. Kolmannessa kappaleessa käsitellään vakuutusten tarjoamisesta annetun lain tuomia muutoksia etenkin vakuutusmeklarin näkökulmasta ja verrataan uuden lain sisältöä vanhan lain sisältöön. Teoriaosuus muodostuu sekä kansallisesta että Euroopan unionin lainsäädännöstä, oikeuskirjallisuudesta sekä lakien esitöistä muun muassa hallituksen esityksistä. Neljännessä kappaleessa kerron tutkimuksen suunnittelusta ja toteutuksesta prosessina tarkemmin. Esittelen haastattelukysymykset sekä kerron, miten analysoin haastattelussa saamiani vastauksia. Lisäksi käsittelen tutkimuksen eettistä osaa sekä hyvää tieteellistä käytäntöä teorian tasolla. Kappaleessa viisi kerron tutkimukseni tulokset eli haastatteluissa saamani vastaukset.

Viimeisessä kappaleessa käsittelen johtopäätöksiä ja analysoin haastattelussa saamiani vastauksia esittämäni teorian pohjalta. Lisäksi kappale pitää sisällään itsearviointia, opinnäytetyön reliabiliteetin ja validiteetin pohdintaa.

2 VAKUUTUSTEN MYYMISTÄ KOSKEVA SÄÄNTELY

Ennen vakuutusmeklareiden tuloa markkinoille vakuutusyhtiöt toimivat pääasiassa perinteisten asiamiesten sekä oman konttoriverkostonsa välityksellä. Vakuutusmeklaripalveluiden tulo markkinoille 1990-luvulla muutti vakuutusmarkkinoita. Vuonna 1994 tuli voimaan laki vakuutuksenvälittäjistä, jolla selvennettiin vakuutusmeklarin toimintaperiaatteita, asemaa ja vastuita. Tuolloin vakuutuksenvälittäjärekisteriin merkittiin yksi itsenäinen ammatinharjoittaja sekä neljä vakuutusmeklariyritystä. Tämän jälkeen vakuutusmeklareiden määrä ja heidän välittämiensä vakuutusmaksujen määrä on kasvanut tasaiseen tahtiin. (Määttä & Forsman 2005, 9–10.) Vuonna 2019 vakuutuksenvälittäjärekisteriin on rekisteröity 78 vakuutusmeklariyritystä ja neljä itsenäistä ammatinharjoittajaa. (Finanssivalvonta 2019.)

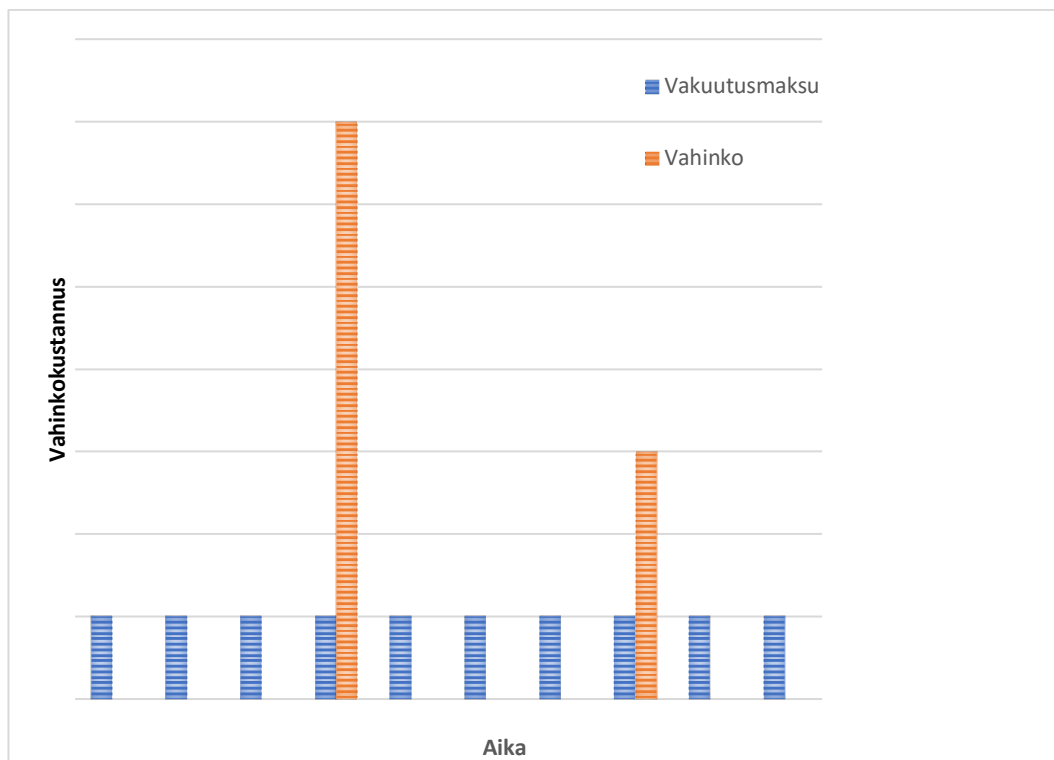
2.1 Vakuutus

Vakuutuksen idea perustuu riskin tasaukseen. Jo varhaisina aikoina oivallettiin, että riski on mahdollista kantaa, jos riskien uhkaama yhteisö tai henkilöt sopivat vastuun kantamisesta ja tasaamisesta yhdessä. Myöhemmin alettiin keräämään varoja jo ennakolta ”rahastoksi”, josta vahinko voitiin korvata välittömästi. Tätä toimintaa ryhdyttiin nimittämään vakuutustoiminnaksi. Laitosta, jonne varat koottiin ja josta vahingot maksettiin, alettiin kutsua vakuutuslaitokseksi. (Rantala & Kivisaari 2016, 69.) Toisin sanoen vakuutuksenottajat sopivat vakuutuksenantajan kanssa siitä, että riskin toteutuessa vakuutuksenantaja korvaa siitä aiheutuneen vahingon. Tämänkaltaista vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan välistä suhdetta sanotaan vakuutukseksi. Vakuutus luodaan vakuutussopimuksella, jossa määritellään yksityiskohtaisesti molempien osapuolien oikeudet ja velvollisuudet. Oikeussuhde, joka määrittelee vakuutuksen, voi perustua myös esimerkiksi lakiin. (Rantala ym. 2016, 70.)

Vakuutuksenantajalla tarkoitetaan sitä tahoa, joka myöntää vakuutuksia. Se on yleisnimike vakuutusyhtiöille, vakuutuskassoille, vakuutusyhdistyksille ja kaikille muun tyyppisille vakuutuslaitoksille. Vakuutuksenottajalla tarkoitetaan sitä, joka

on tehnyt vakuutus sopimuksen vakuutusn antajan kanssa, eli vakuutusta tarvitseva vakuutuslaitoksen asiakas. (Rantala ym. 2016, 82.)

Vakuutuksen ominaisuuksia ovat sattumanvaraisuus, vahingon mahdollisuus, vakuutusmaksun ja riskin vastaavuus sekä tasaus suuren joukon kesken. Vakuutus on erillinen subjekti. Sattumanvaraisuus tarkoittaa, että on ennalta tietämätöntä, toteutuuko riski, ja kuinka suurena se toteutuu. Ei esimerkiksi voida ennustaa, koska henkilö sairastuu, ja kuinka vakavasti. Vakuutus voi koskea vain taloudellisen vahingon varalta ennalta sovittua korvausta. Vahinko voi olla esimerkiksi ennalta odottamattomasta sairaudesta aiheutuneet lisäkulut. Vakuutusmaksun ja riskin suuruuden tulee vastata riittävän tarkasti toisiaan. Esimerkiksi 500 000 euron arvoisen kiinteistön vakuutusmaksun tulee olla korkeampi kuin 50 000 euron arvoisen kiinteistön vakuutusmaksun. Vakuutusjärjestelyn tulee koskea yleensä useita vakuutusnottajia ja useita riskiyksiköitä. Vakuutusn antajan tulee olla erillinen subjekti, eli vakuutusnottajasta riippumaton laitos. Vakuutusnottajalle vakuutus on keino, jolla sattumanvarainen tappio eli vahinko muutetaan tasaiseksi kustannukseksi eli vakuutusmaksuksi (kuvio 1). Vakuutus otetaan tavallisesti itselle, mutta vakuutus voidaan ottaa myös kolmannen henkilön hyväksi. Esimerkiksi eläkevakuutuksen ottaa työnantaja työntekijöidensä eläkkeitä varten. (Rantala ym. 2016, 71–75.)

Kuvio 1. Vahinkokustannuksen jakaantuminen vakuutusmaksuksi (Rantala ym. 2016, 81).

Vakuutukset jaetaan Suomessa usein yksityisvakuutuksiin ja sosiaalivakuutuksiin. Yksityisvakuutukset jaetaan edelleen henkilövakuutuksiin ja vahinkovakuutuksiin. Yksityisvakuutukset perustuvat vakuutuksenottajan ja vakuutuksenantajan solmimiin sopimukseen, joiden sisältöä ei laeilla kontrolloida yleisiä määräyksiä enempää. Sosiaalivakuutukset jaetaan edelleen eläke-, sairaus-, tapaturma- ja työttömyysvakuutuksiin sekä työntekijän ryhmähenkivakuutuksiin. Sosiaalivakuutukset ovat lainsäädäntöön perustuvaa tai ainakin laeilla ohjattua toimintaa. (Rantala ym. 2016, 81.)

2.2 Vakuutusmarkkinat

Verraten muihin Pohjoismaihin, Suomen vakuutusmarkkinat ovat hyvin suljetut ja kehittymättömät (Suomen vakuutusmeklariliitto, lausunto 2017). Erilaisia Suomessa toimivia vakuutuslaitostyyppejä ovat vakuutusyhtiöt, vakuutusyhdistykset, eläkesäätiöt- ja kassat, muut vakuutuskassat, lailla perustetut vakuutus- ja eläkelaitokset sekä ulkomaiset vakuutuslaitokset. Suomessa

Finanssivalvonta valvoo vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten ja eläkelaitosten toimintaa. Eläkesäätiöiden- ja kassojen perustamiseen tarvitaan aina Finanssivalvonnan suostumus. (Rantala ym. 2016, 210, 215, 217.)

Vakuutusyhtiölakia (L 521/2008) sovelletaan Suomen lain mukaan rekisteröityyn keskinäiseen vakuutusyhtiöön ja vakuutusosakeyhtiöön. Näihin kumpaankin yhtiömuotoon sovelletaan vakuutusyhtiölain lisäksi osakeyhtiölain (L 624/2006) säännöksiä, sen mukaan kuin vakuutusyhtiölaissa säädetään. Vakuutusyhtiölaissa säädetään muun muassa vakuutusyhtiöiden perustamisesta, toiminnan peruslinjoista ja järjestysmuodosta. (L 521/2008 1:1-2 §.) Vakuutusyhtiön omistavat sen osakkaat. Keskinäisessä vakuutusyhtiössä osakkaita ovat vakuutuksenottajat. Yhtiöllä voi olla takuupääoma, jonka omistajat ovat samalla osakkaita. Vakuutusosakeyhtiön osakkaita ovat osakkeenomistajat. (Rantala ym. 2016, 211.) Laki työeläkevakuutusyhtiöistä (L 357/1997) on vakuutusyhtiölain erityislaki ja säätelee työeläkevakuutusyhtiöiden toimintaa.

Vakuutusyhdistykset ovat osakkaidensa keskinäiseen vastuuseen perustuvia vakuutuslaitoksia. Yhtiöjärjestyksen tilalla on yhdistysjärjestys. (Rantala ym. 2016, 214.) Vakuutusyhdistysten toimintaa säätelee pääosin vakuutusyhdistyslaki (L 1250/1987) sekä vakuutusyhdistysasetus (A 312/1999). Vakuutusyhdistyslain 4 §:n mukaan vakuutusyhdistyksen toiminta ei saa käsittää lakisääteistä vakuutusta, takuuvakuutusta eikä vakuutusta kymmentä vuotta pidemmäksi ajaksi. Vakuutusyhdistykset erottavat vakuutusyhtiöistä toimialueen laajuus. Aiemmin vakuutusyhdistyksen toiminta-alue on ollut 25 kuntaa, mutta vuonna 1987 tulleeseen lakiin toiminta-alue laajennettiin 40 kuntaan. Laajentamisella pyrittiin siihen, että lainsäädäntö edistäisi yhdistysten sulautumista suuremmiksi kokonaisuuksiksi, jotta yhdistysten asiantuntemusta voitaisiin lisätä ja toimintaa tehostaa. Lisäksi laajentaminen vastasi käytännön tarpeita tuohon aikaan paremmin. (LaVM 5/1987 vp, 2.) Nykypäivänä Suomessa on toiminnassa lähinnä pelkkiä kalastusvakuutusyhdistyksiä, joihin ei sovelleta rajoitettua toimialuetta, mikäli ne harjoittavat ainoastaan kalastusvälineiden vakuuttamista (Rantala ym. 2016, 214–215).

Vakuutuskassa on yhden tai useamman henkilön, säätiön tai yhteisön perustama vakuutuslaitos. Vakuutuskassan tarkoitus on myöntää kassan jäsenille ja heidän perheenjäsenilleen korvauksia sairauden johdosta tai eläkkeitä taikka muita etuuksia, jotka kuuluvat sosiaalisen henkilövakuutustoiminnan piiriin. (Rantala ym. 2016, 220-221.) Vakuutuskassojen toiminnasta säädetään vakuutuskassalaissa (L 1164/1992). Eläkesäätiöt- ja kassat ovat työnantajan perustamia vakuutus- ja eläkelaitoksia. Niiden tarkoituksena on myöntää toimintapiiriinsä kuuluville henkilöille (tai näiden edunsaajille) eläkkeitä ja muita eläkkeisiin verrattavia etuuksia. (Tilastokeskus 2020, eläkesäätiö- tai kassa.) Eläkesäätiöistä säädetään tarkemmin eläkesäätiölaissa (L 1774/1995) ja eläkekassoista vakuutuskassalaissa (L 1164/1992).

Suomessa vakuutuksia saavat tarjota Euroopan talousalueen (ETA) vakuutuslaitokset ilman Suomesta saatua toimilupaa. Muilta kuin ETA-alueelta tulevilta yhtiöiltä vaaditaan toimilupa, jonka myöntää Finanssivalvonta. Ainoa ehto ulkomaiselle vakuutusyhtiölle on, että sillä on oltava Suomessa pääasiamies, jolla on valtuus päättää laitoksen liiketoimista Suomessa, ja edustaa laitosta liiketoimista aiheutuvissa oikeussuhteissa. (Rantala ym. 2016, 221–222.) Ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toimintaa Suomessa säätelee laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä (L 398/1995). Lisäksi Suomessa on useita lailla perustettuja vakuutus- ja eläkelaitoksia. Näitä ovat muun muassa kansaneläkelaitos (Kela), merimieseläkekassa, maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela, suomalainen julkisoikeudellinen eläkelaitos Keva, valtion eläkerahasto (VER) sekä työttömyysvakuutusrahasto. (Rantala ym. 2016, 222–223.)

2.3 Vakuutusmeklari

Vakuutusmeklarit ja asiamiehet ovat vakuutusedustajia. Vakuutusedustajat on rekisteröitävä vakuutusedustajarekisteriin, jota ylläpitää Finanssivalvonta. Asiamiehet toimivat vakuutuksenantajan lukuun ja vastuu heidän toiminnastaan on vakuutuksenantajalla. Vakuutusmeklari on luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka harjoittaa vakuutusedustusta asiakkaan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella. Vakuutusmeklari ei ole minkään

vakuutuslaitoksen palveluksessa, vaan hän on itsenäinen yrittäjä, jonka toimeksiannot tulevat asiakkailta. (Lehtipuro, Luukkonen, Mäntyniemi, Raulos & Santavirta 2010, 102.) Vakuutusmeklarit ovat toimineet eurooppalaisilla vakuutusmarkkinoilla jo 1600-luvun lopulta lähtien. Eurooppalaisilla ja kansainvälisillä vakuutusmarkkinoilla yli 50 % vakuutuksista hankitaan vakuutusmeklareiden välityksellä. Suomessa vain noin 10 % vakuutuksista hankitaan vakuutusmeklarin välityksellä. Suomessa toimii vakuutusmeklareina niin kotimaisia toimijoita kuin suuria kansainvälisiä vakuutusmeklariyhtiöitä. Vakuutusmeklaritoiminnan voi rinnastaa esimerkiksi asianajotoimintaan. Samalla tavalla kuin yritykset ulkoistavat lakiasiansa asianajotoimiston hoitoon, ne ulkoistavat vakuutusasiansa vakuutusmeklarin hoidettavaksi. Suomessa vakuutusmeklareita käyttävät erityisesti yritykset. (Suomen vakuutusmeklariliitto, lausunto 2017.)

Vakuutusmeklari perehtyy asiakkaansa puolesta asiakkaan yrityksen riskeihin ja vakuutustarpeisiin. Meklari on toimeksiantajan puolesta toimiva puolueeton edustaja, joka kilpailuttaa vakuutusyhtiöitä, etsii asiakkailleen parhaat vakuutusratkaisut, avustaa asiakasta vahinkotilanteissa, valvoo toimeksiantajan puolesta ehto- ja vakuutusmaksumuutoksia sekä tehostaa asiakkaan yrityksen vakuutusratkaisujen ja riskien hallinnointia. Yrityksen ulkoistaessa vakuutusten hoidon vakuutusmeklarille, yritykselle jää enemmän aikaa ydinliiketoiminnan pyrittämiseen. (SVAM 2020, vakuutusmeklari.)

Suomessa vakuutusten tarjoamisesta annettu laki edellyttää, että vakuutusmeklarit ovat vakuutusyhtiöstä riippumattomia toimijoita (L 234/2018, 2:8 §). Koska vakuutusmeklarit ovat ammattimaisia toimijoita, heillä on merkittävä asema asiakkaidensa vakuutusten kilpailutuksessa. Tätä kautta vakuutusmeklarien vaikutus ulottuu yleisesti vakuutusmarkkinoiden kilpailutilanteeseen yksittäisen asiakkaan lisäksi. Mikäli vakuutusyhtiön tuotteet ja hinnat ovat kilpailukykyisiä ja tarjotut vakuutukset ovat asiakkaan edun mukaisia, vakuutusmeklarit voivat tarjota suomalaisille tai ulkomaisille vakuutusyhtiöille keinon päästä vakuutusmarkkinoille tai laajentaa jakeluverkostoaan vakuutusmarkkinoilla. Vakuutusmeklareiden asema vakuutusmarkkinoilla on tärkeää

vakuutusmarkkinoiden terveen kehityksen sekä vakuutusasiakkaiden edun kannalta. (HE 172/2017 vp, 8.)

Suomessa vakuutusmeklareiden toimintaa valvoo Finanssivalvonta. Jotta vakuutusmeklarin ammattia voi harjoittaa, tarvitaan vakuutusmeklaritutkinto. Tutkinnon suorittaneen on tunnettava hyvä vakuutusmeklaritapa, tarpeellinen lainsäädäntö sekä hallittava toimeksiannon edellyttämät käytännön toimet. Toimintaa harjoittavat henkilöt on merkitty Finanssivalvonnan vakuutusedustajarekisteriin ja vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 55 §:n mukaan ainoastaan rekisteriin merkitty taho saa käyttää nimikettä vakuutusmeklari tai vakuutusvälittäjä (L 234/2018, 3:18 §; 7:55 §.) Suomessa toimii Suomen Vakuutusmeklariliitto, jonka toiminta-ajatuksena on toimia eri vakuutusmeklariyritysten valtakunnallisena yhdyssiteenä sekä edistää ammattitaitoista ja riippumatonta vakuutusmeklaritoimintaa Suomessa. Liitto muun muassa auttaa jäseniään koulutusten järjestämisessä, sekä pyrkii edistämään vapaata kilpailua vakuutusmarkkinoilla hyvää kansainvälistä vakuutusmeklaritapaa noudattaen. (SVAM 2020, tavoitteemme.) Suomen vakuutusmeklariliiton eurooppalaisena kattojärjestönä toimii *European Federation of Insurance Intermediaries* eli BIPAR (Suomen vakuutusmeklariliiton lausunto, 2017).

2.4 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vakuutusten tarjoamisesta

Direktiiveissä määritellään tavoitteet, joihin kaikkien Euroopan unionin maiden on yllettävä. Direktiivit ovat osa Euroopan unionin (EU) johdettua oikeutta. EU:n toimielimet hyväksyvät direktiivit perustamissopimusten mukaisesti. Kun direktiivi on hyväksytty EU:n tasolla, EU-maat saattavat sen osaksi kansallista lainsäädäntöään. Maat saavat itse päättää laeista, joilla direktiivien tavoitteet toteutetaan. Direktiivi velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, mutta jättää kansallisen viranomaisen valittavaksi muodot ja keinot. Direktiivit eivät ole suoraan sovellettavaa oikeutta. Se on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä, ennen kuin sitä voidaan soveltaa kaikissa EU-maissa. Direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä tulee tehdä direktiivin yhteydessä määrättyssä määräajassa, joka on tavallisesti kaksi vuotta. Euroopan unionin direktiiveistä säädetään tarkemmin *Sopimuksessa*

Euroopan unionin toiminnasta (SEUT) 288 artiklassa. (EUR-Lex, Euroopan unionin direktiivit, 2018.)

2.4.1 IDD2:n voimaantulo ja soveltamisala

Insurance Distribution Directive (IDD) on Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vakuutusten tarjoamisesta (NDir 2016/97/EU), joka on annettu 20.1.2016. Direktiivillä kumottiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vakuutusedustuksesta (NDir 2002/92/EY) eli niin kutsuttu vakuutusedustusdirektiivi. Katsottiin, että vanhaan direktiiviin olisi tehtävä niin paljon muutoksia, että direktiivi oli laadittava uudelleen selkeyden vuoksi. Direktiivi koskee kaikkien vakuutusten välittämistä, markkinointia ja myyntiä. (NDir 2016/97/EU.) Tämän direktiivin pohjalta Suomessa on tullut voimaan laki vakuutusten tarjoamisesta (L 234/2018) 1.10.2018, joka samalla kumosi lain vakuutusedustuksesta (L 570/2005). Saman direktiivin seurauksena Suomessa saatettiin voimaan laki vakuutus sopimuslain muuttamisesta (L 238/2018) sekä Finanssivalvonnasta annettuun lakiin (L 878/2008) tehtiin direktiivistä johtuvia täsmennyksiä.

Alun perin IDD-direktiivin piti astua voimaan 23.2.2018, mutta Euroopan parlamentin ja neuvoston muutosdirektiivi (EU) 2018/411 direktiivin (EU) 2016/97 muuttamisesta jäsenvaltioiden täytäntöönpanosäädösten soveltamispäivän osalta siirsi IDD:n voimaan astumisen Suomessa. Direktiivin 2018/411 1 artiklan mukaan direktiiviä 2016/97 muutetaan siltä osalta, että jäsenvaltioiden on hyväksyttävä ja julkaistava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 1.7.2018, ja sovellettava kyseisiä toimenpiteitä viimeistään 1.10.2018. (NDir 2018/411/EU.) Näin ollen IDD2 astui Suomessa vakuutusten tarjoamisesta annetulla lailla voimaan ensimmäinen lokakuuta 2018.

Direktiivin soveltamisala on toimintaperusteinen. Se tulee sovellettavaksi, jos liiketoiminta täyttää jälleenvakuutuksen tai vakuutuksen tarjoamisen määritelmien vaatimukset. Suomessa soveltamisalaan kuuluvat muun muassa vakuutusedustajat eli vakuutusmeklarit ja asiamiehet. (Sosiaali- ja terveysministeriö, Työryhmän loppuraportti 2017, 17.)

2.4.2 Direktiivin tarkoitus ja tavoitteet

Direktiiviä annettaessa on erityisesti otettu huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 53 artiklan 1 kohta. Sen mukaan ”helpottaakseen itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen direktiivejä tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta.” (SEUT, 53 artikla 1 kohta.)

Direktiivin tarkoituksena on yhdenmukaistaa EU:n jäsenvaltioiden kansalliset säännökset koskien vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamista. Direktiivillä pyritään vähimmäistason yhdenmukaistamiseen, eli direktiivissä asetetaan vähimmäisvaatimukset ja otetaan samalla huomioon se, että joidenkin EU-maiden kansallisissa oikeusjärjestelmissä on jo asetettu vähimmäistasoa korkeammat standardit. Direktiivi ei estä jäsenvaltioita ottamasta käyttöön direktiiviä tiukempia säännöksiä kuluttajien suojaamiseksi. (Finanssivalvonta, 2019.)

Direktiivillä pyritään poistamaan jäsenvaltioiden kansallisissa lainsäädännöissä ilmeneviä eroja, jotka muodostavat esteitä vakuutusten ja jälleenvakuutusten tarjoamisen aloittamiselle ja harjoittamiselle sisämarkkinoilla. Direktiivillä pyritään vahvistamaan henki- ja vahinkovakuutus tuotteiden sisämarkkinoita. Direktiivillä on haluttu parantaa vakuutusalan asiakkaansuojan, kuluttajansuojan sekä vakuutusten tarjoamispalveluiden laadun vähimmäistasoa EU:n alueella. Lisäksi IDD:llä on haluttu vahvistaa sellaisten vakuutusentottajien suojaa, jotka ovat kuluttaja-asemassa. IDD:n tarkoitus on parantaa asiakkaansuojaa etenkin vakuutusmuotoisten sijoitustuotteiden osalta. Säännösten yhdenmukaistamisella pyritään lisäämään vakuutusten ja vakuutuspalveluiden rajojen yli tapahtuvaa kaupankäyntiä EU-jäsenvaltioiden kesken. (Sosiaali- ja terveysministeriö, Työryhmän loppuraportti 2017.)

Direktiivillä on haluttu lisätä läpinäkyvyyttä vakuutusmarkkinoiden terveen kehityksen turvaamiseksi, sekä turvata vakuutusentottajaa edustavan

vakuutusmeklarin, vakuutusyhtiöiden ja niitä edustavien vakuutusasiamiesten tasapuolinen kohtelu vakuutusmarkkinoilla. (Suomen vakuutusmeklariliitto, lausunto 2017.)

2.5 Laki vakuutusten tarjoamisesta

Vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 2 §:n mukaan ”vakuutusten tarjoamisella tarkoitetaan vakuutussopimuksen valmistelua, vakuutussopimusta koskevan henkilökohtaisen suosituksen ja vakuutussopimusta koskevien muiden tietojen antamista, vakuutussopimuksen tekemistä ja avustamista vakuutussopimuksen hoitamisessa ja täyttämässä.” Saman säännöksen 2 momentin mukaan vakuutusten tarjoamisena ei pidetä vakuutusta koskevien tietojen antamista satunnaisesti muun liiketoiminnan yhteydessä, jos toiminnan tarkoituksena ei ole auttaa asiakasta soveltamaan tai tekemään vakuutussopimusta, eikä vakuutuksenantajan ammattimaista vahingon selvittelyä, korvaushakemusten hallinnointia tai asiantuntija-arvion tekemistä korvausasiasta. Vakuutusten tarjoamisena ei myöskään pidetä muun kuin vakuutuksentarjoajan tai eräiden sivutoimisten vakuutusedustajien antamaa yhteisö- ja kuluttajaneuvontaa, jos tietojen antaja ei toteuta muita toimia auttaakseen asiakasta vakuutus- tai jälleenvakuutussopimuksen tekemisessä. (L 234/2018, 1:2 §.)

Finanssivalvonta valvoo vakuutusten tarjoamisesta annetun lain noudattamista. Finanssivalvonta valvoo myös, että toisen ETA-valtion vakuutusedustaja tai niiden sivuliike Suomessa, joka harjoittaa vakuutusten tarjoamista, noudattaa tiettyjä osia laista. Finanssivalvonnan suorittamasta valvonnasta säädetään lisäksi Finanssivalvonnasta annetussa laissa (L 878/2008). (L 234/2018, 9:66 §.) Finanssivalvonnan hallinnollisia seuraamuksia ja valvontatoimenpiteitä sovelletaan kaikkiin direktiivin täytäntöön panemiseksi annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen. Tällainen seuraamus on esimerkiksi Finanssivalvonnan antama julkinen varoitus, josta säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain (L 878/2008) 39 §:ssä. Tällaiset seuraamukset ja toimenpiteet sopeutetaan rikkomuksen vakavuuden mukaan käsillä olevaan tilanteeseen. Kuluttajansuojan kannalta vakuutusten tarjoamista valvoo lisäksi kuluttaja-asiamies, joka toimii Kilpailu- ja kuluttajavirastossa. (HE 172/2017 vp, 175-176.)

Ensimmäinen vakuutusvälittäjiä koskeva laki tuli voimaan vuonna 1994, laki vakuutusvälittäjistä (L 251/1993). Laki kumoutui vuonna 2005, kun voimaan tuli laki vakuutusedustuksesta (L 570/2005). Tämä laki kumoutui vuonna 2018, kun 1.10.2018 voimaan astui laki vakuutusten tarjoamisesta (L 234/2018), jonka perimmäinen tarkoitus on toteuttaa IDD2:n asettamat tavoitteet kansallisella tasolla. Vakuutusten tarjoamisesta annettua lakia täydentävät valtioneuvoston asetus vakuutuksesta annettavien tietojen toimittamisesta (A 293/2018), valtioneuvoston asetus vahinkovakuutustietoja sisältävän asiakirjan laatimisesta, sen sisältämisestä tiedoista, esitystavasta ja asiakkaalle antamisesta (A 294/2018). Edellä mainittujen lisäksi lakia täydentää sosiaali- ja terveysministeriön asetus vakuutusentarjoajien, vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvien henkilöiden ja vakuutuksen tarjoamisesta vastaavien henkilöiden ammattipätevyyttä ja tietoja koskevista vähimmäisvaatimuksista (A 295/2018).

Vakuutusten tarjoamisesta annetussa laissa säädetään vakuutusentarjoajan velvollisuudesta suorittaa asiakkaan tai toimeksiantajan hänelle antamat tehtävät tasapuolisesti, huolellisesti, rehellisesti ja ammattitaitoisesti. Vakuutusentarjoajan on toimittava kaikessa toiminnassaan asiakkaan edun mukaisesti, mukaan lukien eturistiriitatilanteet. Sääntely on indispositiivista eli pakottavaa. Näin ollen lainsäädännöstä ei voi poiketa esimerkiksi sopimuksilla. (HE 172/2017 vp, 1, 61; L 234/2018 5:30 §.)

Vakuutusten tarjoamisesta annetun lain 1 §:ssä säädetään soveltamisalasta. Lakia sovelletaan vakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja harjoittamiseen sekä pääosin jälleenvakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja harjoittamiseen, jollei laissa toisin säädetä. Kansainvälisen yksityisoikeuden mukaan lakia sovelletaan vakuutusten tarjoamiseen Suomen alueella ja tarpeen mukaan ETA-alueella tai kolmannessa maassa. Säännöksessä ei varsinaisesti säädetä lain henkilöllisestä soveltamisalasta, vaan se ilmenee lain myöhemmistä pykälistä tarkemmin. IDD:n 1 artiklan 2 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin, jotka haluavat sijoittautua tai ovat sijoittautuneet johonkin jäsenvaltioon vakuutus- ja jälleenvakuutustuotteiden tarjoamisen aloittamista ja harjoittamista varten. Lakia sovelletaan vakuutuksenantajaan, vakuutusmeklariin, asiamieheen sekä

sivutoimiseen vakuutusedustajaan. Lisäksi joiltain osin lakia sovelletaan myös pienimuotoista vakuutusten tarjoamista harjoittaviin sivutoimisiin vakuutusedustajiin. Sen lisäksi, että lakia sovelletaan vakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja harjoittamiseen vakuutusedustajan ja sivutoimisen vakuutusedustajan välityksellä, lähtökohtaisesti lakia sovelletaan myös vakuutusenantajan vakuutusten tarjoamisen aloittamiseen ja tarjoamiseen. (HE 172/2017 vp, 101; L 234/2018 1:1 §; NDir 2016/97/EU, 1 artikla 2 kohta.)

3 VAKUUTUSTEN TARJOAMISESTA ANNETUN LAIN TUOMAT KESKEISIMMÄT MUUTOKSET PÄÄPIIRTEITTÄIN

Luvussa käsitellään vakuutusten tarjoamisesta annetun lain sekä IDD2:n tuomat keskeiset muutokset Suomessa. Huomiota kiinnitetään etenkin vakuutusmeklarin työskentelyyn vaikuttaviin muutoksiin. Laki vakuutusedustuksesta (VedL) koski voimassa ollessaan vain vakuutusedustajia eli vakuutusmeklareita ja asiamiehiä (L 570/2005, 1:1 §). Vakuutusten tarjoamisesta annettu laki (VTL) sen sijaan koskee kaikkia vakuutusentarjoajia eli lain määritelmän mukaan vakuutuksenantajia, vakuutusedustajia sekä sivutoimisia vakuutusedustajia (L 234/2018, 1:1 §, 1:5 §).

3.1 Vakuutusedustajien rekisteröinti

Vakuutusten tarjoamisesta annettu laki velvoittaa vakuutusedustajien rekisteröintiin Finanssivalvonnan ylläpitämään vakuutusedustajarekisteriin. Myös vakuutusedustuslaki velvoitti vakuutusedustajien rekisteröintiin. Uuden lain myötä rekisteröinnin edellytyksiä on kuitenkin hieman tarkennettu. VTL:n 7 §:n mukaan vakuutusedustajan tai sivutoimisen vakuutusedustajan on tehtävä Finanssivalvonnalle hakemus vakuutusedustajarekisteriin merkitsemistä varten. Jokaisella jäsenvaltiolla tulee olla sähköinen rekisteröintijärjestelmä, jotta rekisteröintilomake voidaan tehdä ja täyttää sähköisesti. Rekisteröintihakemuksessa annettavat tiedot eivät saa olla virheellisiä tai harhaanjohtavia. (HE 172/2017 vp, 114; L 234/2018 2:7 §; NDir 2016/97/EU, 3 artikla 2 kohta.)

VTL:n 8 §:ssä määritellään vakuutusmeklariksi rekisteröinnin edellytyksistä. Lain mukaan rekisteröinnin hakija ei saa olla vakuutuksenantajaan sellaisessa työ- tai asiamiessuhteessa taikka muussa riippuvuussuhteessa, mikäli se on omiaan vaikuttamaan asiakkaan kannalta negatiivisesti vakuutusmeklarin toimintaan. Hakijan tulee olla merkitty kaupparekisteriin tai muuhun vastaavaan julkiseen rekisteriin ja hakijan kotipaikan tai asuinpaikan tulee olla Suomessa. Hakija ei saa olla konkurssissa. Mikäli hakija on luonnollinen henkilö, täytyy hänen olla täysi-

ikäinen ja täysivaltainen. Vakuutusmeklarin lukuun vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvien henkilöiden tulee olla hyvämaineisia. Hyvämaineisuuden kriteerinä on VTL:ssä se, ettei henkilöä ole tuomittu viiteen vuoteen vankeusrangaistukseen tai kolmeen vuoteen sakkorangaistukseen rikoksesta, joka osoittaa hakijan olevan sopimaton harjoittamaan vakuutusten tarjoamista tai ettei henkilö ole muuten aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa sopimaton. Huomiota kiinnitetään nimenomaan vakaviin talous- ja omaisuusrikoksiin. Hakijalla on oltava riittävä ammattipätevyys, riippumatta siitä, onko hakija luonnollinen henkilö vai oikeushenkilö. Hakijalla tulee olla laissa tarkemmin määritelty vastuuvakuutus sekä asiakasvarojen erillään pitoa koskeva järjestelmä (ei sovelleta luonnolliseen henkilöön, joka harjoittaa vakuutusten tarjoamista ainoastaan oikeushenkilön lukuun). Hakijalla on oltava sisäiset toiminta- ja menettelytavat sekä arviointijärjestelmä, jolla varmistetaan ja valvotaan ammattipätevyysvaatimuksen asianmukaista toteutumista (ei sovelleta luonnolliseen henkilöön, joka harjoittaa vakuutusten tarjoamista ainoastaan oikeushenkilön lukuun). Hakijalla tulee olla suunnitelma ajantasaisesta arkistosta. Mikäli hakija on oikeushenkilö, tämän palveluksessa olevista vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvista henkilöistä vähintään 30 % tulee olla rekisteröity vakuutusmeklareiksi. (HE 172/2017 vp, 127; L 234/2018, 2:8 §, 3:16 §, 3:21.2 §, 10:78.1 §.)

Monet yllämainitut kohdat eroavat vanhan ja uuden lainsäädännön välillä. Molemmat lait vaativat hakijalta vastuuvakuutuksen. VTL:ssä vastuuvakuutuksessa vaaditut summat ovat hieman matalammat kuin VedL:ssä. Ero ei kuitenkaan ole huomattavan suuri. VTL:n mukaan vastuuvakuutuksen tulee olla voimassa koko Euroopan talousalueella. VTL:n vaatii hakijalta sisäiset toiminta- ja menettelytavat sekä arviointijärjestelmän ammattipätevyysvaatimuksen varmistamiseksi. Näitä järjestelmiä on lain mukaan käytettävä ja päivitettävä säännöllisesti. VTL:n mukaan hakijoiden tulee olla hyvämaineisia, kun taas VedL:n mukaan hakijoiden tulee olla luotettavia. Hyvämaineisuus ja luotettavuus on kuitenkin määritelty laeissa samalla tavalla. (L 570/2005 2:11 §, 4:28 §; L 234/2018 2:8 §, 3:16 §, 7:58 §.)

Käytännössä suuri vaikutus on VTL:n 8 §:n 1 momentin 8 kohdalla. Sen mukaan, jos hakija on oikeushenkilö, tämän palveluksessa olevista vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvista henkilöistä vähintään 30 % tulee olla rekisteröity vakuutusmeklariksi. VedL:n 7 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan samainen luku tulee olla 50 %. Tältä osin laki on hieman löyhentynyt. On katsottu, että tehokkaan valvonnan sekä asiakkaan suojan varmistamiseksi on riittävää, että vähintään 30 % tällaisista henkilöistä rekisteröidään. Saman momentin 4 kohdan mukaan rekisteröitävällä oikeushenkilöllä tulee olla nimetty liikkeen vastaava hoitaja. Uuden lain myötä vastaajan hoitajan vaatimus poistui laista. (HE 172/2017 vp, 117; L 570/2005; L 234/2018.)

Osa VTL:n 8 §:n mukaisista vakuutusmeklarin rekisteröinnin edellytyksistä ovat uusia, eikä niitä löydy VedL:sta. Uusia kohtia ovat muun muassa vaatimus siitä, että rekisteröintihakemuksessa tulee olla ilmoitettu niiden osakkeenomistajien tai jäsenten nimet, henkilötunnukset tai syntymäajat tai yritys- ja yhteisötunnus ja asuin- tai kotipaikka, jotka omistavat vähintään kymmenesosan vakuutusmeklarista sekä tiedot näiden osuuksien suuruudesta. Rekisteröintihakemuksessa tulee ilmoittaa myös sellaisten luonnollisten- tai oikeushenkilöiden nimet, henkilötunnus tai syntymäaika tai yritys- ja yhteisötunnus ja asuinpaikka, joilla on kirjanpitolain (L 1336/1997) 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset meklariin. Lisäksi hakemuksessa on oltava tieto siitä, etteivät ilmoitetut vähintään kymmenesosan omistusosuudet tai ilmoitetut läheiset sidokset estä Finanssivalvonnan tai muun viranomaisen valvontatehtävien tehokasta hoitamista. Säännösten pohjalla on IDD:n 3 artiklan 6 kohta, jonka mukaan rekisteröinnin edellytyksenä on yllä mainittujen henkilöiden tunnistustietojen ja omistusosuuksien ilmoittaminen. (L 234/2018 2:8.1.9-10 §; NDir 2016/97/EU, 3 artikla 6 kohta.)

Sekä VTL että VedL määrittelevät vakuutusedustajarekisteriin merkittävät tiedot. VTL:n myötä vakuutusedustajarekisteriin on merkittävä VedL:n vaatimien tietojen lisäksi luonnollisen henkilön osalta henkilötunnus tai syntymäaika taikka yritys- ja yhteisötunnus sekä toiminimi ja mahdollinen aputoiminimi ja oikeushenkilön osalta yritys- ja yhteisötunnus. Vastaavan hoitajan tietojen merkitseminen jää pois vastaavan hoitajan tehtävän vaatimuksen poistumisen myötä. Vakuutusedustajaksi

rekisteröidyn oikeushenkilön on ilmoitettava toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa nimi, hallituksen tai hallitukseen rinnastettavan toimielimen jäsenten ja varajäsenten nimet, vastuunalaiset yhtiömiehet sekä muiden vakuutusten tarjoamisesta vastaavien henkilöiden nimet sekä mainittujen henkilöiden henkilötunnukset. Rekisteriin on ilmoitettava sellaisten osakkeenomistajien tai jäsenten tiedot, jotka omistavat vähintään kymmenesosan vakuutusedustajasta taikka joilla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset vakuutusedustajaan. Lisäksi rekisteriin on ilmoitettava sellaiset Finanssivalvonnan määräämät kehotukset ja kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu uhkasakko. (L 570/2005 2:8 §; L 234/2018 2:13 §; L 1336/1997 1:5 §.)

Finanssivalvonta voi hylätä rekisteröintihakemuksen, mikäli hakemuksessa annetut tiedot ovat harhaanjohtavia tai virheellisiä eikä puutteita ole korjattu Finanssivalvonnan antaman kohtuullisen määräajan kuluessa. Annettava määräaika riippuu puuttuvien tietojen laajuudesta ja laadusta. Rekisteröintihakemus voidaan hylätä, mikäli Finanssivalvonta ei kykene hoitamaan tehokkaasti valvontatehtäviään sovellettavan kolmannen maan lainsäädäntöön tai sen täytäntöönpanoon liittyvien vaikeuksien vuoksi, kun kyseinen lainsäädäntö koskee vakuutusedustajaan sidoksissa olevaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä. Finanssivalvonnan on hylättävä hakemus myös, mikäli olosuhteet huomioon ottaen on ilmeistä, että hakija aikoo harjoittaa vakuutusten tarjoamista toisen välikätenä. VedL ei sisällä säännöstä rekisteröintihakemuksen hylkäämisestä, joten lainsäädäntö on täysin uutta. VTL:n myötä vakuutusedustajan on ilmoitettava Finanssivalvonnalle muutoksista vakuutusedustajarekisteriin merkittävässä tiedoissa ja tiedoista ilmoituksessa aikomuksesta tarjota vakuutuksia toisessa ETA-valtioissa, jotka koskevat sen harjoittamaa toimintaa muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa. (HE 172/2017 vp, 120; L 570/2005; L 234/2018 2:10 §, 2:14 §.)

3.2 Ammattipätevyys

Molemmat käsiteltävänä olevat lait velvoittavat vakuutusmeklarilta riittävää ammattipätevyyttä. Ammattipätevyys on riittävää henkilöllä, jolla on tarpeelliset tiedot tarjoamisestaan vakuutuksista ja joka tuntee vakuutusten tarjoamisen kannalta tarpeellisen lainsäädännön. Vakuutusmeklarilta edellytetään lisäksi hyvän

vakuutusmeklaritavan tuntemista. VTL sisältää myös kohdan liittyen ammattipätevyyden ylläpitoon ja kehittämiseen. VTL:n 20 §:n mukaan vakuutusten tarjoamiseen osallistuvan henkilön sekä tällaisesta toiminnasta vastaavan henkilön on jatkuvasti ylläpidettävä ja kehitettävä ammattipätevyyttään riittävällä tavalla. Lain mukaan riittävänä pidetään vähintään 15 tunnin ammatillista koulutusta ja kehittämistä vuosittain. Vakuutusentarjoajilla on pääasiallinen vastuu tällaisen koulutuksen tarjoamisesta ja järjestämisestä henkilöstölleen. Tehtävien vaativuudesta riippuen ammatillinen koulutusvaatimus voi olla enemmänkin kuin 15 tuntia vuodessa. Kouluttautumiseksi katsotaan muun muassa mentorointi, ammatillisten kurssien suorittaminen sekä sisäinen kehittämistoiminta. Vaatimus tuntimäärineen pohjautuu vakuutusten tarjoamisesta annettuun direktiiviin, joka velvoittaa kotijäsenvaltiot varmistamaan, että vakuutusten tarjoajilla on asianmukaiset tiedot ja pätevyys hoitaa tehtävänsä asianmukaisesti sekä ylläpitääkseen riittävää markkinoita vastaavaa suoritustasoa. (HE 172/2017 vp, 131-132; L 570/2005 2:12 §; L 234/2018 3:18 §; NDir 2016/97/EU, 10 artikla 1-2 kohta.)

Vakuutusmeklarin on toimittava rehellisesti, tasapuolisesti, ammattitaitoisesti, huolellisesti ja asiakkaan edun mukaisesti. Lisäksi on noudatettava hyvää vakuutusmeklaritapaa. Rehellisyyden vaatimuksen mukaan vakuutusentarjoaja ei saa antaa asiakkaalleen harhaanjohtavaa tai virheellistä tietoa. Kaiken asiakkaalle annettavan tiedon on oltava asiallista ja selkeää. Tasapuolisuuden vaatimuksen mukaan asiakasta on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja syrjimättä. Ammattitaitovaatimus edellyttää etenkin vakuutusten tarjoamisen suorittamisen edellyttämää teknistä tietoa ja taitoa. Huolellisuusvaatimuksella tarkoitetaan, että vakuutusmeklarin on hoidettava tehtävänsä moitteettomalla tavalla. Asiakkaan edun mukaista taas on saada tämän tarpeita vastaavat vakuutukset. Hyvä vakuutusmeklaritapa edellyttää muun muassa, että vakuutusmeklari varmistaa, että hänen antamansa tiedot ovat oikeita. VTL:iin on lisätty uusi yleissäännös, jonka mukaan vakuutusentarjoajat, mukaan lukien vakuutusmeklarit, eivät saa vastaanottaa sellaista palkitsemista, joka on ristiriidassa asiakkaiden edun mukaisen toimimisen kanssa. Muut henkilöt eivät saa myöskään kannustaa vakuutusentarjoajia tällaiseen menettelyyn tai palkita vakuutusentarjoajia

tällaisesta toiminnasta. Vakuutusmeklari tai sivutoiminen vakuutusmeklari saa edelleen ottaa palkkion vastaan vain toimeksiantajaltaan. (HE 172/2017 vp, 137-138; L 570/2005 4:26 §; L 234/2018 5:30 §, 7:57 §.)

Molemmat käsiteltävänä olevat lait sisältävät luvun liittyen sijoittautumisvapauteen ja palveluiden vapaaseen tarjoamiseen. VTL:n vastaava luku on sisällöltään yksityiskohtaisempi kuin VedL:n. (L 570/2005; L 234/2018.)

3.3 Tiedonantovelvollisuus ja liiketoiminnan menettelytavat

Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä vakuutusmeklarin on annettava asiakkaalleen tiettyjä tietoja. VedL:ssä säädettyjen annettavien tietojen lisäksi VTL:n mukaan asiakkaalle pitää antaa tieto siitä, toimiiko edustaja vakuutusmeklarina asiakkaan puolesta vai asiamiehenä vakuutusenantajan lukuun. Asiakkaalle tulee myös antaa tieto siitä, antaako vakuutusmeklari henkilökohtaisia suosituksia tarjoamistaan vakuutuksista ja perustuvatko ne tasapuoliseen analyysiin sekä tieto siitä, että vakuutusmeklari ei edusta yhtä tai useampaa vakuutusenantajaa. Lisäksi asiakkaalle tulisi antaa tieto, mikäli vakuutusmeklarilla on vähintään kymmenesosa jonkin vakuutusenantajan äänimäärästä tai pääomasta tai hänellä on kirjanpitolain mukainen määräysvalta tai läheiset sidokset vakuutusenantajaan. (L 570/2005 3:19 §; L 234/2018 5:33.1 §.)

Asiakkaalle annettavien tietojen on perustuttava riittävän monien markkinoilla tarjolla olevien vakuutusten tasapuoliseen analyysiin, jollei vakuutusmeklarin ja asiakkaan välillä nimenomaisesti sovita toisin. Säännös velvoittaa vakuutusmeklaria selvittämään riittävän monien markkinoilla olevien vakuutusten ominaisuuksia ja kertomaan niiden välisistä eroista asiakkaalle. Vertailtavien vakuutusten määrä riippuu toimeksiantosopimuksen ehdoista sekä tarjolla olevien vakuutusten määrästä. Pääsäännön mukaan vakuutusmeklarin on annettava asiakkaalle henkilökohtainen suositus. Henkilökohtainen suositus on perusteltava asiakkaalle, ja sen on perustuttava asiakkaan henkilökohtaisiin olosuhteisiin. Mikäli vakuutusmeklarilla ei ole riittäviä tietoja henkilökohtaisen suosituksen antamiseen, meklari ei saa antaa suositusta ja tästä tulee ilmoittaa asiakkaalle. Säännös on tahdonvaltainen eli osa dispositiivista lainsäädäntöä. Vakuutusmeklari

ja asiakas voivat sopia esimerkiksi, että tasapuolista analyysia ei suoriteta tai ettei henkilökohtaista suositusta anneta. (HE 172/2017 vp, 147-149; L 234/2018 5:36.4 §, 5:37 §.)

VTL:n 38 § 2 momentti sisältää vastiketta koskevan nimenomaisen tiedonantosäännöksen. Sen mukaan asiakkaalle on annettava tieto sellaisista vastikkeista, joita vakuutusmeklari saa muista maksuista kuin jatkuvista vakuutusmaksuista tai määräaikaisista maksuista, joita asiakas on velvollinen suorittamaan vakuutus sopimuksen perusteella. Tässä laissa vastikkeella tarkoitetaan palkkaa, palkkiota tai muuta taloudellista etua. Säännöksen tarkoitus on parantaa asiakkaan mahdollisuuksia arvioida vakuutuksesta asiakkaalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia, miten asiakkaan edun mukainen vakuutusten tarjoaminen toteutuu käytännössä sekä asiamiehen kannustimia tarjota asiakkaalle tiettyä vakuutusta. (HE 172/2017 vp, 149; L 234/2018, 1:5 §, 5:38.2 §.)

Asiakkaalle annettavat tiedot on annettava pääsääntöisesti paperilla, muulla pysyvällä tavalla tai verkkosivulla. Valtioneuvoston asetus vakuutuksesta annettavien tietojen toimittamistavasta sisältää tarkemmat säännökset siitä, mitä tietojen toimittamistapaa on missäkin tilanteessa käytettävä sekä tietojen toimittamisen yleiset vaatimukset. Pysyvä tapa on tapa, jolla asiakas voi tallentaa ja toisintaa hänelle osoitetut tiedot muuttumattomina siten, että ne ovat saatavilla myöhempää käyttöä varten. (A 293/2018; L 234/2018 2:5 §, 5:39.1 §.)

VTL:n kuudes luku käsittelee sijoitusvakuutuksia koskevia lisävaatimuksia. VTL:n myötä sijoitusvakuutuksia koskevat tiedonantoa, selonottoa ja eturistiriitojen hallintaa koskevat vaatimukset tarkentuivat olennaisesti. VedL ei sisällä lainsäädäntöä koskien sijoitusvakuutuksia. Mikäli vakuutusmeklari tarjoaa sijoitusvakuutusta, on hänen käytettävä ja ylläpidettävä eturistiriitojen ehkäisemiseksi liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen sekä tarjottaviin vakuutuksiin ja palveluihin nähden tehokkaita toiminta- ja hallintojärjestelmiä. Lisäksi meklarin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on ehkäistä, tunnistaa ja estää vakuutusten tarjoamisen yhteydessä syntyviä eturistiriitoja. Jos eturistiriitatilanne pääsisi syntymään, vakuutusedustajan on toimittava siten, ettei eturistiriita vaikuta haitallisesti velvollisuuteen harjoittaa vakuutusten tarjoamista

tasapuolisesti, rehellisesti, huolellisesti, ammattimaisesti ja asiakkaan etujen mukaisesti. Jos eturistiriitatilannetta ei voida kaikesta huolimatta välttää, meklarin on ilmoitettava asiakkaalleen eturistiriitojen yleinen luonne ja sen aiheuttajat. (L 570/2005; L 234/2018 6:44-45 §.)

3.4 Valvonta, vahingonkorvausvastuu ja hallinnolliset seuraamukset sekä vakuutusmeklarin toiminta

Sekä VTL:n että VedL:n mukaan vakuutusmeklarin on pidettävä hallussaan olevat asiakkaalle tai vakuutusenantajalle kuuluvat varat pankkitilillä, erillään vakuutusmeklarin omista varoista. VTL on tarkentanut säädöstä siten, että asiakkaan tai vakuutusenantajan varojen tulee olla ETA-valtiossa sijaitsevan luottolaitoksen pankkitilillä. VTL:n mukaan vakuutusmeklarin on pidettävä asiakasvaroista luotettavasti kirjaa siten, että kunkin asiakkaan asiakasvarat ovat riittävästi eriteltyinä muiden asiakkaiden varoista. Säännöksen tarkoituksena on välttää asiakasvarojen sekoittuminen meklarin varoihin mahdollisessa maksukyvyttömyyden aiheuttamassa ulosmittaus- ja konkurssitilanteessa. (HE 172/2017 vp, 171; L 570/2005 4:29 §; L 234/2018 7:59 §.)

Molempien lakien mukaan vakuutusmeklari on velvollinen vuosittain raportoimaan liiketoiminnastaan. Aiemmin raportointi tuli tehdä Vakuutusvalvontavirastolle. VTL:n mukaan nykyään raportointi tulee nykyään tehdä Finanssivalvonnalle. Lisäksi vakuutusmeklarin on uuden lain myötä toimitettava Finanssivalvonnalle vuosittain tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa. (L 570/2005 4:30 §; L 234/2018 7:60 §.)

VTL:n mukaan Finanssivalvonta voi määrätä vakuutusmeklarille seuraamusmaksun laajasta joukosta laiminlyöntejä tai lainvastaisia tekoja. Finanssivalvonnasta annetun lain 41 a § 4 momentin mukaan oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko viisi % oikeushenkilön laiminlyöntiä tai lainvastaista tekoa edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään viisi miljoonaa euroa. Summa määräytyy sen mukaan, kumpi on suurempi. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 700 000 euroa. Määrät tulevat vakuutusten tarjoamisesta annetun direktiivin 33 artiklan 1 ja

2 kohdista. (L 878/2008 4:41a.4 §; L 234/2018 9:68 §, 9:71 §; NDir 2016/97/EU, 33 artikla 1-2 kohta).

VTL:ään on lisätty säännös koskien vakuutusedustajarekisteristä poistamista. Säännöksessä kerrotaan edellytykset vakuutusedustajarekisteristä poistamiseen. (L 234/2018 9:73 §)

VTL:n myötä vakuutusedustajalle on syntynyt vaatimus ylläpitää ajantasaista arkistoa sekä säilyttää hyvämaineisuuutta, ammattipätevyyttä sekä ammattipätevyyden ylläpitoa, arviointia, kehittämistä ja valvontaa koskevia asiakirjoja luotettavalla tavalla. Vakuutusedustajan on pyydettäessä ilmoitettava Finanssivalvonnalle arkistosta vastaavan henkilön nimi. Säännös vastaa IDD:n 10 artiklan 8 kohdan kolmatta alakohtaa. Vakuutusmeklarin on säilytettävä meklarin ja asiakkaan väliset sopimukset ja muut asiakirjat, joissa määrätään osapuolten oikeuksista ja velvoitteista. Lisäksi meklarin on säilytettävä asiakirjat, joissa määritellään meklarin asiakkaalle tarjoamien palveluiden ehdot luotettavalla tavalla. Säännön vastaa IDD:n 30 artiklan 4 kohtaa. (L 234/2018 10:78 §; NDir 2016/97/EU, 10 artikla 8 kohta, 30 artikla 4 kohta).

4 TUTKIMUKSEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Tutkimuksella on aina jokin tehtävä tai tarkoitus. Tutkimuksen tarkoitus ohjaa tutkimusstrategisia valintoja. Tutkimus voi olla kartoittava, kuvaileva, selittävä tai ennustava. Tutkimuksen tarkoitus voi muuttua tutkimusta tehdessä. Yhteen tutkimukseen voi sisältyä useampi kuin yksi tarkoitus. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten laki vakuutusten tarjoamisesta on vaikuttanut vakuutusmeklarin työskentelyyn, ja mitkä ovat merkittävimmät lain tuomat muutokset vakuutusmeklareiden näkökulmasta. Tavoitteena on kasvattaa omaa ammatillista osaamistani aiheeseen liittyen. Näin ollen tutkimukseni tarkoitus on enimmäkseen selittävä, mutta myös hieman kartoittava. Selittävä tutkimus etsii selitystä tilanteelle, tavallisimmin kausaalisten suhteiden muodossa. Kartoittavan tutkimuksen tarkoitus on katsoa mitä tapahtuu sekä etsiä uusia näkökulmia ja selvittää vähän tunnettuja ilmiöitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 137–139.)

4.1 Tutkimuksen suunnittelu

Pääsäännön mukaan kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus käsittelee numeroita ja kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus merkityksiä. Käytin tutkimusmenetelmänä laadullista tutkimusta. Siinä lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Laadullisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on asian tai ilmiön ymmärtäminen ja selittäminen, jonka vuoksi aineistonkeruu tapahtuu usein kyselemällä ja havainnoimalla. Tällaiselle tutkimukselle ominaista on usein hypoteesittomuus. Tutkija ei voi etukäteen tietää, mitä tietoa tutkimus tuottaa. Laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruun väline on tutkija itse. (Hirsjärvi ym. 2009, 137;161-166.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa päämenetelmänä on haastattelu tai kysely. Kyselyn ja haastattelun ideana on kysyä asiaa ihmiseltä, jonka ajatuksista tai toimintamalleista haluamme tietää. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan, kyselyn ja haastattelun jyrkkä erottelu ei liene järkevää, vaikka ne eivät käsitteinä täysin synonyymisiä olekaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–73.)

Työssä on hyödynnetty myös oikeusdogmaattista tutkimusta. Se tarkastelee voimassaolevaa oikeutta, sen sisältöä sekä lain ja muiden oikeuslähteiden sisällön merkitystä. Muita oikeuslähteitä ovat muun muassa lainvalmisteluasiakirjat. Lainopillisen tutkimuksen tarkoituksena on saada tulkittua oikeusnormeja niin, että ne täsmentyvät ja selkeytyvät. (Hirvonen 2011, 21–23.)

Toteutin tutkimukseni sähköpostihaastattelun muodossa, sillä halusin kerätä aineistoa eri puolilta Suomea ja henkilökohtainen tapaaminen olisi ollut vaikea sopia monen kanssa. Ajattelin saavani eniten vastauksia, kun tutkittavat saisivat vastata kysymyksiin itse omalla ajallaan ja palauttaa vastaukset määräaikaan mennessä. Suunnittelin kysymykset itse, jonka jälkeen hioin niitä vielä toimeksiantajan kanssa. Kysymysten suunnittelussa halusin keskittyä nimenomaan lakimuutoksen tuomiin muutoksiin vakuutusmeklarin työssä. Halusin pitää kysymysten määrän vähäisenä, jotta saisin tarvittavan määrän vastauksia. Halusin jättää tilaa haastateltavien omille kokemuksille ja vapaille kommenteille. Avoimilla kysymyksillä halusin varmistaa tutkimuksen hypoteesittomuuden sekä sen, etteivät kysymysten asetellut johdattele vastaajaa mihinkään suuntaan.

4.2 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen toteutus

Lähetin haastattelupyynnön haastattelukysymyksineen 14 henkilölle sähköpostitse. Valitsin vastaanottajat sattumanvaraisesti, mutta siten, että kaikki vastaanottajat olivat vakuutusmeklareita ja Suomen Vakuutusmeklariliiton jäseniä. Minulla oli tavoitteena saada 4-8 vastausta. Pyysin vastauksia kysymyksiin sähköpostitse. Vastauksia sain 4 kappaletta.

Kyselylomakkeessa kysyin seuraavia kysymyksiä:

1. Kuinka kauan olet toiminut vakuutusmeklarina?
2. Miten laki vakuutusten tarjoamisesta on vaikuttanut vakuutusmeklarina työskentelyyn?
3. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset, mitä laki on tuonut vakuutusmeklarina työskentelyyn?
4. Onko lakimuutoksen osalta epäselvyyksiä?

5. Kerro vapaasti lakimuutoksesta ja sen aiheuttamista muutoksista työhösi. Onko uusi laki mielestänne ollut hyödyllinen, jos on, miten?
6. Tuoko uusi laki mukanaan lisää työtä vai vähentääkö se työmäärää?

4.3 Sisällönanalyysi

Haastatteluvastauksia läpikäydessäni käytin sisällönanalyysia, joka on kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetty aineiston perusanalyysimenetelmä. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan yhtäläisyyksiä ja eroja etsien, eritellen sekä tiivistäen. Siinä tarkastellaan jo valmiiksi tekstimuotoisia aineistoja tai aineistoja, jotka on litteroitu tekstimuotoon. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tiivistetty kuvaus tutkittavasta ilmiöstä, joka kytkee tulokset laajempaan kontekstiin, tässä tapauksessa koko lakimuutokseen. (Tuomi ym. 2009, 91-93.)

Ensin tein päätöksen mikä aineistossa eli tässä tapauksessa saamissani vastauksissa, on tutkimukseni kannalta tärkeää. Kävin aineiston läpi ja merkitsin ne asiat, jotka olivat mielestäni relevantteja. Nämä relevantit kohdat keräsin yhteen ja erotin muusta aineistosta, jonka jälkeen teemoittelin aineiston. Teemoittelussa kyse on laadullisen aineiston ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Minun tapauksessani ryhmät olivat

- 1) lakimuutoksen tuomat vaikutukset vakuutusmeklarina työskentelyyn
- 2) meklareiden kokemat epäselvyydet lakimuutoksessa
- 3) lakimuutoksen tuomat hyödyt ja haitat.

Näin sain mahdollisuuden vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Aineiston pilkkominen oli suhteellisen helppoa, sillä haastattelun teemat muodostivat jo itsessään jäsenyyksen aineistoon. Sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla voidaan analysoida dokumentteja objektiivisesti ja systemaattisesti. Menetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. (Tuomi ym. 2009, 91–93;103.)

4.4 Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö

Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan yksi merkittävä hyvän tutkimuksen kriteeri on tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus. Toinen hyvän tutkimuksen kriteeri on sen eettinen kestävyys. Heidän mukaansa eettinen kestävyys on tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli ja koskee myös tutkimuksen laatua. Hyvää tutkimusta ohjaa eettinen sitoutuneisuus. (Tuomi ym. 2009, 127.)

Tutkimusetiikkakeskustelussa kiinnitetään paljon huomiota tutkittavien suojaan. Tutkittavien suojaan kuuluu, että tutkijan on selvitettävä osallistujille tutkimuksen tavoitteet, menetelmä ja mahdolliset riskit siten, että osallistujat pystyvät ne ymmärtämään. Osallistuvien on suostuttava tutkimukseen vapaaehtoisesti. Heillä on oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, keskeyttää mukanaolonsa missä vaiheessa tutkimusta tahansa, sekä oikeus jälkikäteen kieltää itseään koskevan aineiston käyttäminen tutkimusaineistona. On eettisesti perusteltua kertoa haastateltavalle, minkä vuoksi tietoa kerätään ja mistä tutkimuksessa on kyse. Tärkeä osa tutkittavien suojaa on osallistujien oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaaminen. Tutkimustietojen on oltava luottamuksellisia eikä tutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja saa luovuttaa ulkopuolisille tai käyttää muuhun kuin luvattuun tarkoitukseen. Kaikkien osallistujien on jäätävä anonymiksi, elleivät he ole antaneet lupaa identiteettinsä paljastamiseen. Osallistujilla on oikeus odottaa tutkijalta vastuuntuntoa. Tutkijan on noudatettava lupaamiaan sopimuksia eikä tutkimuksen rehellisyyttä saa vaarantaa. (Tuomi ym. 2009, 73, 131.)

Tutkimuksen uskottavuus perustuu siihen, että tutkija noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muun muassa se, että tutkijat noudattavat rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tutkimusten arvioinnissa sekä tulosten tallentamisessa ja esittämisessä. Lisäksi hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkijat soveltavat kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sekä ottavat huomioon muiden tutkijoiden työn ja saavutuksen asianmukaisella tavalla, esimerkiksi asianmukaisilla lähdeviittauksilla. Tutkimuksen suunnittelu, toteuttaminen ja raportointi on tehtävä tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaan. Tutkimusryhmän jäsenten asema, oikeudet, vastuut ja velvollisuudet sekä

osuus työn tekemisestä tulee olla selkeästi määritelty, mikäli tutkimusta tekee useampi kuin yksi henkilö. Ennen tutkimuksen aloittamista on sovittava kirjallisesti koehenkilöiden ja tutkimusryhmän kesken tutkimustulosten omistajuudesta sekä aineistojen säilyttämisestä. Rahoituslähteet ja tutkimuksen tekemisen kannalta muut merkitykselliset sidonnaisuudet tulee ilmoittaa ja raportoida rehellisesti. Tutkimusta tehdessä tulee noudattaa hyvää hallintokäytäntöä sekä henkilöstö- ja taloushallintoa. Hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta, tutkimuksen rehellisyydestä ja vilpittömyydestä vastuu on viime kädessä tutkimuksen tekijällä itsellään. (Tuomi ym. 2009, 132-133.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimukseen osallistuneet henkilöt ovat rekisteröityjä vakuutusmeklareita, toimivat tällä hetkellä vakuutusmeklarin tehtävissä ja ovat Suomen Vakuutusmeklariliiton jäseniä. Kaikki vastanneet ovat toimineet erinäisissä tehtävissä vakuutusosalalla vähintään kahdeksan vuotta. Puolet haastateltavista ovat toimineet vakuutusmeklarina jo yli 15 vuotta.

5.1 Lakimuutoksen tuomat vaikutukset vakuutusmeklarina työskentelyyn

Haastattelun mukaan IDD sekä sen pohjalta annettu laki vakuutusten tarjoamisesta näkyy vakuutusmeklareille etenkin kasvaneina vaatimuksina sekä lisääntyneenä byrokratiana. Vastaajat kokevat, että lakimuutos on lisännyt raportoinnin määrää ja Finanssivalvonta on ottanut aiempaa aktiivisemmän roolin vakuutusedustuksen valvonnassa. Vakuutusten tarjoaminen ja vakuutusedustus on ollut aina hyvin säädelty toimiala. Osa vastaajista toivoisi, että lainsäädännön toteutumista kyettäisiin jatkossa valvomaan entistä paremmin, ja että valvojaorganisaatio eli Finanssivalvonta saisi lisää resursseja toimintaansa.

Suurimpana muutoksena vastaajien keskuudessa esiin nousee ammattipätevyiden ylläpito sekä vaatimus vuosittaiseen vähintään 15 tunnin ammatilliseen kouluttautumiseen ja itsensä kehittämiseen. Vakuutusalan ollessa jatkuvassa muutoksessa muun yhteiskunnan muutoksen myötä, jatkuva osaamisen todentaminen ja täydentäminen koetaan hyvänä asiana.

Direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä vakuutusmeklareiden tuli täyttää kohtuullisen laajat selvitykset omasta pätevydestään sekä riippumattomuudestaan. Vastaajien mukaan Finanssivalvonnalle tehtävät selvitykset olivat työläitä ja vaativat paljon aikaa. Lisäksi materiaali oli vaikeaselkoista ja hajanaista. Yksi vastaajista nostaa esiin, että muutoksia on tullut henkilön rekisteröitymisessä meklariksi sekä ammattipätevyiden osoittamisessa ilman meklaritutkintoa.

Asiakkaille näkyvä työskentely eli niin sanottu ”perustyöskentely” ei ole juurikaan muuttunut lakimuutoksen myötä, sillä perusasiat ovat pysyneet samana. Edelleen vakuutusmeklarin tulee olla hyvämaineinen ja meklarilla tulee olla riittävä

ammattipätevyys, vakuutusmeklarin tulee rekisteröityä, työtehtävissä on noudatettava hyvää vakuutusmeklaritapaa ja vakuutusmeklari tarvitsee lain määrittämän vastuuvakuutuksen. Edelleen Finanssivalvonta valvoo vakuutusmeklareiden toimintaa ja sille on raportoitava vuosittain toiminnasta. Eräs vastaajista toteaa, että vielä on liian varhaista sanoa VTL:n tuomista vaikutuksista, sillä uusi laki on ollut niin vähän aikaa voimassa.

Vastaajat huomioivat myös vakuutusmeklariyhtiön toiminnan kannalta tulleita muutoksia. Enää 30 %:lla suorassa asiakastyössä olevasta henkilökunnasta tarvitsee olla meklaripätevyys, kun aiemmin pätevyyttä edellytettiin 50 %:lta. Vakuutusmeklariyhtiöltä edellytetään nykyään ammattipätevyysien jatkuvaa valvontaa.

5.2 Meklareiden kokemat ongelmat lakimuutoksessa

Jokaisen vastaajan mielestä kouluttautumisasiävyys jää epäselväksi. Vastaajia mietityttää, minkä tyyppinen kouluttautuminen täyttää lain asettamat vaatimukset ammattipätevyyden ylläpidosta. Eräs vastaajista toteaa, että verkoston osana työskentelevät vakuutusmeklarit ovat tässä paremmassa asemassa kuin yksin toimivat vakuutusmeklarit, sillä verkosto voi jakaa osaamistaan. Ammattipätevyyden ylläpitoon liittyen yksi vastaajista nostaa esiin, että huolella tehty asiakastapaaminen saattaa olla paljon opettavampi kuin kahden tunnin luento, vaikka luennoitsija olisikin hyvä. Toinen taas pohtii, onko ammattikirjallisuuden lukeminen tai kielikurssilla käyminen lain kannalta hyväksyttävää ammattipätevyyden ylläpitoa, jonka voi laskea 15 tunnin vaatimukseen. Kouluttautumisasiävyys herättää kysymyksiä myös siltä kannalta, että saako vaatimuksesta vapautusta esimerkiksi vanhempainvapaan tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi, miten ammattipätevyyden ylläpidon mahdollisia puutteellisuuksia täydennetään sekä millainen meklariyrityksen kehittämistyö lasketaan kouluttautumiseksi.

Finanssivalvonnan ohjeistus meklariksi rekisteröitymiseksi on ollut hajanaista, osassa asioista on ollut valmiit lomakkeet ja osa asioista on pitänyt perustella vapaamuotoisesti. Osa vastaajista kokee, että EU-lainsäädäntö on integroitu liian

kiireellä, jolloin kansallisen lainsäädännön rajapintojen tutkiskeluun, ohjeistuksen laatimiseen, meklareiden kouluttamiseen sekä virkamiesten asian sisäistämiseen ei ole ollut aikaa. Koetaan, ettei lain valmisteluun ole käytetty riittävästi resursseja. Tämän seurauksena on syntynyt tilanne, jossa valvojaorganisaatiollakaan ei ole niin kutsuttua kaikkietävää henkilöä, joka osaisi tehdä tulkintoja, joista taas muodostuisi ennakkopäätösluonteisia soveltamisohjeita.

5.3 Lakimuutoksen mukanaan tuomia hyötyjä ja haittoja

Vastaajat kokevat, että lakimuutos on lisännyt työmäärää etenkin siirtymävaiheessa, kun Finanssivalvonnalle piti perustella oman osaamisensa riittävyys ja kelpoisuus meklariksi. Muutaman vuoden sisällä suoritettujen meklaritenttien ei ollut sellaisinaan kelvanneet, vaikka virallisaineistoja lukuun ottamatta tenttikirjat ovat pääosin pysyneet samoina. Uusien meklareiden rekisteröiminen on nyt vaikeampaa kuin ennen, sillä rekisteröintiä varten on toimitettava enemmän tietoja Finanssivalvonnalle.

Lakimuutoksen hyödyksi on nimetty verottajalta saadut yhteiset käytännöt, liittyen arvonnisäverotukseen. Aiemmin alalla ei ole ollut yhteisiä verotuskäytäntöjä. Osa vastaajista on pitänyt erikoisena, että uuden EU-lainsäädännön muuttaman terminologian varjolla verottaja on päättänyt muuttaa 1.7.2019 alkaen vakuutusmeklaritoiminnan arvonnisäverovelvollisuuden täysin käänteiseksi aiempaan nähden. Arvonnisäverolakia (L 1501/1993) ei ole muutettu sen säätämisen jälkeen vakuutusmeklaritoiminnan verotuksen osalta eikä vakuutusmeklarin työkään ole muuttunut.

Positiivisena lakimuutoksessa koetaan, että vaatimustason ja valvonnan määrän nousun myötä alalle jäävät toimimaan työhön vakavasti suhtautuvat ja korkealla moraalilla toimivat henkilöt. Omasta osaamisesta huolehtiminen on tärkeää, ja lakimuutoksen myötä siihen tulee kiinnitettyä entistä enemmän huomiota. Koetaan, että regulaatio nostaa vakuutusmeklarialan profiilia ja tekee siitä asiakkaiden silmissä uskottavamman. Lain hyödyllisyyttä on arvioitu myös EU:n sisämarkkinoiden kannalta, sillä lain taustalla on direktiivin kansallinen

soveltaminen. Laki johtaa siihen, että kaikissa EU-valtioissa toimitaan sisämarkkinoilla kohtuullisen yhdenmukaisella tavalla.

Negatiivisia puolia lakimuutoksessa katsotaan olevan lisääntynyt työmäärä, joka on ainakin teoriassa poissa asiakaspalvelusta ja ansainnasta. Lakiuudistuksen vuoksi on enemmän paperityötä ja koetaan, että vakuutusmeklariyhtiön on lisättävä hallinnollisia työtehtäviä ja lakien noudattamisesta huolehtivien ihmisten määrää yhteisössä. Viime kädessä asiakas maksaa nämä muutokset. Koetaan, että teetetyt selvitykset siirtymävaiheessa olivat tarpeettoman hankalia. Asiat olisivat tulleet selvitettyksi kevyemmälläkin kaavalla. Meklariyhtiön johtoon kuuluvilta sekä omistajilta edellytetään Finanssivalvonnalle selvitystä luotettavuudesta, sopivuudesta ja ammattipätevyydestä. Selvitysten tekeminen on lisännyt vakuutusmeklareiden työmäärää.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA LOPPUPOHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten laki vakuutusten tarjoamisesta on vaikuttanut vakuutusmeklarin työskentelyyn, ja mitkä ovat merkittävimmät lain tuomat muutokset vakuutusmeklareiden näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa haastateltavien anonymiydestä huolehdittiin, haastateltaville kerrottiin mistä tutkimuksessa on kyse sekä tutkimuksen tavoitteet. Haastateltavat suostuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti. Tutkimuksessa on noudatettu rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta sekä käytetty asianmukaisia lähdeviittauksia. Tutkimuksen voidaan katsoa olevan eettisesti kestävä ja toteutettu hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti.

6.1 Tutkimustulokset

Vakuutusten tarjoamisesta annettu laki on vaikuttanut vakuutusmeklarina työskentelyyn etenkin lisääntyneenä byrokratiana ja raportoinnin sekä paperitöiden määrän kasvuna. Erityisesti siirtymävaiheessa vakuutusmeklareiden keskuudessa oli kiireistä, sillä Finanssivalvonta vaati vakuutusmeklareilta kattavat selvitykset meklareiden pätevydestä sekä riippumattomuudesta. VTL on muun muassa tarkentanut vakuutusmeklariksi rekisteröinnin edellytyksiä sekä vaatii vakuutusmeklariksi hakevalta sisäisiä toiminta- ja menettelytapoja sekä arviointijärjestelmän ammattipätevyysvaatimuksen varmistamiseksi. Lisäksi VTL:n myötä vakuutusedustajarekisteriin merkittävien tietojen osalta vaatimukset ovat kasvaneet. Nämä kasvaneet vaatimukset, jotka selittävät työmäärän kasvun etenkin siirtymisvaiheessa, koettiin työläinä. Lisäksi kaikkien kohtien osalta annettu ohjeistus ei ollut täysin selvää, joka hankaloitti tietojen antamista. Osassa asioista oli muun muassa valmiit lomakkeet, kun taas osa asioista piti perustella vapaamuotoisesti. Paperitöiden lisääntyminen näkyy myös siinä, että vakuutusedustajalla on nykyään vaatimus ylläpitää ajantasaista arkistoa, ammattipätevyyttä koskevia asiakirjoja luotettavalla tavalla sekä säilyttää asiakirjat, joissa määritellään meklarin asiakkaalle tarjoaminen palveluiden ehdot.

Osa vastaajista oli sitä mieltä, että asiakastyöhön uusi laki ei ole suoranaisesti vaikuttanut, sillä vakuutusten tarjoamisesta annettu laki sekä vakuutusedustuksesta

annettu laki sisältävät paljon samaa. Osan mielestä taas oli liian varhaista arvioida lain vaikutuksia vakuutusmeklarina työskentelyyn, sillä uusi laki on ollut voimassa vasta noin 1,5 vuotta. Asiakkaille on annettava VTL:n myötä kuitenkin tarkempaa tietoa vakuutusmeklarin saamista vastikkeista. Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä asiakkaalle on annettava tietoja vakuutusmeklarista laajemmin kuin ennen. Näin ollen voidaan katsoa, että paperitöiden määrä on kasvanut myös asiakastyössä.

VTL:n myötä tullut vaatimus ammattipätevyyden ylläpidosta koetaan kaikista merkittävimpana muutoksena. Samalla ammattipätevyyden ylläpito on herättänyt vakuutusmeklareiden keskuudessa paljon kysymyksiä, joihin ei vielä ole saatu vastausta. VTL:n mukaan riittävänä ammattipätevyyden ylläpitoa voidaan pitää vähintään 15 tunnin ammatillista koulutusta ja kehittämistä vuosittain, mutta tehtävien vaativuudesta riippuen vaatimus voi olla enemmänkin kuin 15 tuntia vuodessa. Lain esitöiden mukaan kouluttautumiseksi katsotaan muun muassa mentorointi, ammatillisten kurssien suorittaminen ja sisäinen kehittämistoiminta. Koska esityöt antavat vain esimerkkejä siitä, mitä hyväksytään kouluttautumiseksi, jättää lainkohta paljon tulkinnanvaraa. Vakuutusmeklarit toivoisivatkin Finanssivalvonnalta yhtenäistä ohjeistusta koskien kouluttautumista ja muun muassa sitä, mitä voidaan laskea kouluttautumiseksi. Vaatimus ammattipätevyyden ylläpidosta lisää raportoinnin määrää, sillä koulutuksista pitää raportoida vuosittain Finanssivalvonnalle.

Vakuutusmeklariyhtiön kannalta merkitystä on sillä, että enää 30 %:lla suorassa asiakastyössä olevalla henkilökunnalla tarvitsee olla meklaripätevyys. Lainsäätäjät ovat katsoneet, että 30 % on riittävä määrä tehokkaan valvonnan ja asiakkaan suojan varmistamiseksi. Muutoksen voidaan katsoa olevan huomattava. Muutoksen vaikutuksista on vaikea vielä sanoa, mutta vastaajat toivovat, että alalla toimisivat jatkossakin korkealla moraalilla varustetut henkilöt, vaikka vaatimukset meklaripätevyyden omaamisesta yhtiössä ovatkin laskeneet.

Osittain positiivisena lakimuutoksen seurauksena on nähty verottajalta kesällä 2019 saadut yhteiset käytännöt liittyen arvonlisäverotukseen. Toisaalta tätä on pidetty erikoisena, sillä arvonlisäverolaki ei ole muuttunut. Tähän liittyen on odotettavissa,

että esimerkiksi vakuutusmeklariliitto reagoisi asiaan ja riitauttaisi verottajan tulkinnat. Arvonlisäveropäätös voi aiheuttaa muutoksia etenkin kiinteistö- ja julkisyhteisöjä palvelevien vakuutusmeklariyhtiöiden toiminnassa, sillä niiden alojen yrityksillä ei ole samanlaista mahdollisuutta vähentää laskutettavia arvonlisäveroja kirjanpidossaan niin kuin muilla aloilla.

Vastaajat ovat kokeneet, että EU:n sisämarkkinoiden kannalta lakimuutoksesta on hyötyä. Tämä oli toki odotettavissa, sillä yksi IDD:n keskeisimmistä tavoitteista olikin pyrkiä poistamaan jäsenvaltioiden kansallisissa lainsäädännöissä ilmeneviä eroja, jotka muodostavat esteitä vakuutusten tarjoamisen aloittamiselle ja harjoittamiselle sisämarkkinoilla.

Negatiivisena taas nähdään lisääntynyt työ määrä, joka teorian tasolla on pois asiakaspalvelusta ja sitä kautta ansainnasta. Tässäkin lakimuutoksessa, kuten muutoksissa usein, nähdään sekä positiivisia että negatiivisia puolia. Lakimuutoksen seurauksia on toisaalta vielä hieman aikaista arvioida kokonaisuudessaan, sillä muutokset ja niihin tottuminen vie yritysmaailmassa aikaa.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä. Tämän vuoksi yksittäisessä tutkimuksessa on arvioitava tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. (Tuomi ym. 2009, 134.) Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä tehdyn tutkimuksen voidaan katsoa olevan luotettava, kun tulkittu materiaali ja tutkimuskohde ovat yhteensopivia eivätkä teorianmuodostukseen ole vaikuttaneet epäolennaiset tai satunnaiset tekijät. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arvioinnin kohteena ovat tutkijan itsensä tutkimuksessaan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut. Näin ollen laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden kriteeri on viime kädessä tutkija itse sekä hänen rehellisyytensä. Jokainen laadullisella tutkimusmenetelmällä tehty tutkimus on kokonaisuutena ainutkertainen, joten laadullista tutkimusta ei voi käytännössä koskaan toistaa sellaisenaan. (Vilka 2015, 158–161.) Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida reliabiliteetin ja validiteetin avulla. Reliabiliteetilla mitataan tutkimuksen tuloksen toistettavuutta ja

johdonmukaisuutta. Validiteetilla tarkoitetaan pätevyyttä. Sen avulla mitataan, onko tutkimusmenetelmä mitannut sitä, mitä sen on ollut tarkoitus mitata. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.)

Tutkimukseni otanta on varsin pieni, sillä sain haastattelun vain neljältä vakuutusmeklarilta tutkimusta varten. Näin ollen, mikäli joku toinen tekisi tutkimuksen ja haastattelisi eri henkilöitä, saattaisivat tulokset olla hyvinkin erilaiset. Toisaalta kaikki haastateltavat toivat esiin samoja asioita vastauksissaan, mutta eri sanoilla. Näin ollen tutkimustulokset saattaisivat olla myös samanlaisia keskenään. Teoriaosuus sen sijaan on toistettavissa, ja uskon, että jos joku muu tekee samasta aiheesta tutkimuksen, tulisi hän käyttämään pitkälti samoja lähteitä muun muassa lakeja tutkimuksessaan. Käytettävät lähteet ovat suurimmaksi osaksi suhteellisen tuoreita. Tämän perusteella voidaan katsoa tutkimuksen olevan reliaabeli. Luultavasti toinen samaa aihetta tutkiva voisi päätyä samoihin tuloksiin. Lisäksi tutkimuksessa on saatu vastaus tutkimuskysymykseen, joten voidaan katsoa tutkimuksen olevan validi eli pätevä.

6.3 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää lakimuutoksen mukanaan tuomia muutoksia vakuutusmeklarin työskentelyyn sekä oppia itse lisää tutkittavasta aiheesta. Olen saanut aiheesta paljon tietoa sekä selvittänyt vakuutusmeklareiden mielestä olennaisimmat lakimuutoksen työskentelyyn tuomat muutokset.

Jatkotutkimusaiheena voisi tutkia samaa aihetta myöhemmässä vaiheessa, jolloin lakimuutoksen kaikki vaikutukset vakuutusmeklarin työskentelyyn olisivat tulleet esiin. Kuten eräs haastateltavistakin totesi, vielä on hieman aikaista sanoa mitä muutos oikeasti tuo tullessaan. Aihetta voisi tutkia myös siltä kannalta, että miten lakimuutos on vaikuttanut vakuutusyhtiöiden työskentelyyn. Lisäksi voisi olla mielenkiintoista tutkia Finanssivalvonnan roolia vakuutusalan valvojana tarkemmin.

Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä, mutta opettavainen ja mielenkiintoinen. Aiheen päättäminen oli helppoa, sillä se tuli osittain toimeksiantajalta.

Tutkimuskysymyksen muotoilu kävi suhteellisen yksinkertaisesti. Haastattelujen kerääminen taas tuotti hieman enemmän päänvaivaa, sillä henkilöt, joilta pyysin saada haastattelun, olivat kiireisiä ja useat joutuivat kieltäytymään.

Työn tekemisestä on tehnyt mielekästä hyvä aihe. On ollut kiva kirjoittaa aiheesta, jonka parissa itse työskentelee. Koen, että olen oppinut paljon sekä aiheesta, että yleisesti tutkimuksen tekemisestä. Opinnäytetyön kirjoittaminen on opettanut myös kärsivällisyyttä.

LÄHTEET

A 2016/679/EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus). Annettu 27.4.2016. Viitattu 29.2.2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>

A 293/2018. Valtioneuvoston asetus vakuutuksesta annettavien tietojen toimittamisesta. Viitattu 5.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180293>. Valtion säädöstietopankki Finlex, ajantasainen lainsäädäntö.

A 294/2018. Valtioneuvoston asetus vahinkovakuutustietoja sisältävän asiakirjan laatimisesta, sen sisältämistä tiedoista, esitystavasta ja asiakkaalle antamisesta. Viitattu 5.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180294>. Valtion säädöstietopankki Finlex, ajantasainen lainsäädäntö.

A 295/2018. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus vakuutusentaruojien, vakuutuksen tarjoamiseen osallistuvien henkilöiden ja vakuutuksen tarjoamisesta vastaavien henkilöiden ammattipätevyyttä ja tieoja koskevista vähimmäisvaatimuksista. Viitattu 5.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180295>. Valtion säädöstietopankki Finlex, ajantasainen lainsäädäntö.

A 312/1999. Vakuutusyhdistysasetus. Säädos säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 31.12.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990312>

EUR-Lex. Euroopan unionin direktiivit. Viimeksi päivitetty 11.7.2018. Viitattu 11.1.2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=LEGISSUM%3A114527>

Finanssivalvonnan vakuutusedustajarekisteri. Viitattu 16.7.2019. https://sol.itella.net/c/vakuutusedustajarekisteri/search_submit?s=LYug6HwLzR9sGP6&list_all_mekl=1

Finanssivalvonta. Säätelyhankkeet - IDD. 2019. Viitattu 11.1.2020.
<https://www.finanssivalvonta.fi/saantely/saantelykokonaisuudet/idd/>

HE 172/2017. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vakuutusten tarjoamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Eduskunta.fi. Viitattu 5.2.2020.
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_172+2017.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna. Tammi.

Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Helsinki. Viitattu 17.2.2020.
https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf

L 1164/1992. Vakuutuskassalaki. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 31.12.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921164>

L 1250/1987. Vakuutusyhdistyslaki. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 31.12.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19871250>

L 1336/1997. Kirjanpitolaki. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 18.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>

L 1501/1993. Arvonlisäverolaki. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 3.3.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501>

L 1774/1995. Eläkesäätölaki. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 31.12.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951774>

L 238/2018. Laki vakuutusopimuslain muuttamisesta. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilla. Viitattu 4.2.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180238>

L 251/1993. Laki vakuutuksenvälittäjistä (kumottu). Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 31.12.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1993/19930251>

L 354/1997. Laki työeläkevakuutusyhtiöistä. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 11.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19970354>

L 398/1995. Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 31.12.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950398>

L 521/2008. Vakuutusyhtiölaki. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 11.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080521>

L 570/2005. Laki vakuutusedustuksesta (kumottu). Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/2005/20050570>

L 624/2006. Osakeyhtiölaki. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 11.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>

L 878/2008. Laki Finanssivalvonnasta. Säädös säädöskokoelma Finlexin sivuilta. Viitattu 4.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080878#L1>

LaVM 5/1987. Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta vakuutusyhdistyslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 31.12.2019. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Documents/lavm_5+1987.pdf

Lehtipuro, K., Luukkonen, I., Mäntyniemi, L., Raulos, V. & Santavirta, P. 2010. Vakuutuslainsäädäntö. Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy.

Määttä, M. & Forsman, R. 2005. Vakuutusedustus – Asiamiesten ja vakuutusmeklarien toiminta. Helsinki. Suomen vakuutusalan koulutus ja kustannus.

NDir 2016/97/EU. Euroopan Parlamentin ja Neuvoston direktiivi vakuutusten tarjoamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti. Annettu 20.1.2016. Viitattu

9.1.2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:02016L0097-20180223&from=FI>

NDir 2018/411/EU. Euroopan Parlamentin ja Neuvoston direktiivi direktiivin 2016/97 muuttamisesta jäsenvaltioiden täytäntöönpanosäädösten soveltamispäivän osalta. Euroopan unionin virallinen lehti. Annettu 14.3.2018. Viitattu 9.1.2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0411&qid=1521961045148&from=en>

Rantala, J. & Kivisaari, E. 2016. Vakuutusoppi. Helsinki. Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy.

Sopimus Euroopan unionin toiminnasta. Euroopan unionin virallinen lehti. 26.10.2012. Viitattu 11.10.2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Suomen Vakuutusmeklariliitto, SVAM. Tavoitteemme. Viitattu 31.12.2019.

<https://www.suomenvakuutusmeklariliitto.fi/tavoitteemme/>

Suomen Vakuutusmeklariliitto, SVAM. Vakuutusmeklari. Viitattu 31.12.2019.

<https://www.suomenvakuutusmeklariliitto.fi/vakuutusmeklari/>

Sutela, M & Määttä, T & Myrsky, M. 2003. Ohjeita oikeustieteellisen tutkielman laatimiseen. Viitattu 17.2.2020. Joensuu. Joensuun yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja. <http://www.uef.fi/documents/300201/0/graduopas/d97f8486-bc58-4b23-8468-6dd693ba4e95>

Tilastokeskus. Eläkesätiö- tai kassa. Viitattu 31.12.2019.

https://www.stat.fi/meta/kas/elakesaat_kassa.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi Oy.

Vakuutusten tarjoamisesta annetun direktiivin kansallista täytäntöönpanoa valmisteleva työryhmä. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita. 2017:21. Työryhmän loppuraportti. Viitattu 30.1.2020. <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/a6a817f3-a666-4064-8a6d->

[9267e70fea84/0f88127a-2585-4c39-9b6a-5eef1b557943/RAPORTTI_20170420124511.pdf](https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/a6a817f3-a666-4064-8a6d-9267e70fea84/0f88127a-2585-4c39-9b6a-5eef1b557943/RAPORTTI_20170420124511.pdf)

Vakuutusten tarjoamisesta annetun direktiivin kansallista täytäntöönpanoa valmisteleva työryhmä. Suomen Vakuutusmeklariliiton lausunto. 12.6.2017. Viitattu 4.2.2020. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/a6a817f3-a666-4064-8a6d-9267e70fea84/ac837a8b-b02b-43cf-96ba-ec3f33ec0efc/LAUSUNTO_20170626115924.pdf

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä. PS-kustannus.